

**Першае
чытанне для
дзетак
беларусаў**

В.Ч. Хвайніцкая

Цётка

**(Алаіза Пашкевіч)
(1876–1916)**

- адна з пачынальніц
беларускай прозы.

Асветніцкая дзейнасць
Цёткі адыграла
значную ролю ў
станаўленні літаратуры
для дзяцей

**Падзейна-мастацкі
падмурак чытанкі
«Першае чытанне для дзетак
беларусаў...» (1906)**

**- народныя апавяданні,
песні, казкі, прымаўкі, якія
Цётка апрацавала і
адаптавала для дзіцячага
ўспрымання**

**«Першае чытанне для
дзетак беларусаў» (1906)**

**падзяляецца на дзве
часткі, якія маюць
асобныя раздзелы**

Першая частка «Першага чытання для дзетак беларусаў» (1906)

вызначаецца:

- большай прастатой;
- займальнасцю **эпізодаў**, якія **грунтуюцца** на **сітуацыі** **расказвання**, **кароткім** **эпізодзе**, у якім нішто не адцягвае ўвагу маленькага чытача ад галоўнай пазнавальнай ці выхаваўчай мэты;
- **разнастайнасцю** літаратурных форм.

Літаратурныя формы (жанры) першай часткі «Першага чытання...»

- кароткія аповядальныя эпізоды этнаграфічнага зместу («Нядзеля», «Наша гаспадарка», «Цыган»);
- аповяданні з казачным сюжэтам («Сварба», «Гутарка асота з крапіваю»);
- казкі («Журавель і чапля», «Курыца і пях»);
- аповядальныя эпізоды-ілюстрацыі да народных выслоўяў («Пакуль не ў руках, не кажы, што тваё», «З прыску ды ў агонь»).

Твори першай часткі «Першага чытання...»

з'яўляюцца прыдатнымі для
маленькіх вучняў, бо:

- **героі** **знаёмыя**, **вядомыя**
дзіцяці (сяляне-бацькі,
сялянскія дзеці, вясна і зіма,
асот і крапіва і інш.);
- **падзеі** **зразумелыя** (побыт
сялянскай сям'і, характэрныя
прыродныя з'явы, "паводзіны"
раслін).

Паказальны метадычны прыём 1 часткі «Першага чытання...»

-паэтычнае рэзюме да
твораў

(«Нядзеля», «Пакуль не ў руках, не
кажы, што тваё», «Журавель і
чапля», «Цыган»).

Такім чынам змест твора даносіцца
двойчы:

- у праявічнай форме;
- у вершаванай форме.

Другая частка

«Першага чытання для дзетак беларусаў» (1906)

- вызначаецца **больш**
складаным **літаратурным**
матэрыялам, **сюжэтнай**
разгорнутасцю, **псіхалагічнай**
напружанасцю, **мастацкай**
інтрыгай;
- творы пераклікаюцца паміж
сабой ідэйным гучаннем.

Літаратурныя формы (жанры) другой часткі «Першага чытання...»

- прыродаапісальныя тэксты, паэтызацыя прыроды (вершы «Мой сад», «Лес», апаваданне «Пчолы»);
- тэксты сацыяльнай тэматыкі (апаваданні «Мая вёска», «Сірата»);
- тэксты патрыятычнай тэматыкі (верш «Родная вёска»).

Асаблівасці другой часткі «Першага чытання...»

- разам з арыгінальнымі
творами Цётка змясціла
народныя прыпеўкі,
прыказкі, загадкі.

Яны выкарыстаны
сістэматычна, згрупаваны ў
адпаведных частках

Характар будовы «Першага чытання...»

- фальклорныя творы
складаюць падмурак
першай часткі і сістэмна
завяршаюць другую

Прынцып асветніцка- выхаваўчай праграмы Цёткі

- вусная народная
творчасць з'яўляецца не толькі
крыніцай этнаграфічнага
пазнання, але і важнай часткай
народнай педагогікі

Літаратура

- 1. Беларуская дзіцячая літаратура : вучэб. дапам. / А. М. Макарэвіч і інш. ; пад агул. рэд. А. М. Макарэвіч, М. Б. Яфімавай. – Мінск : Выш. шк., 2008. – С. 24–39.**

Крыніцы анімацыі

Пчела -

http://img1.liveinternet.ru/images/attach/c/10/111/686/111686861_Babochki_i_drugie_nasekomuye_Kartinki_dlya_dekupazha_32.jpg

Полянка -

<http://www.playcast.ru/uploads/2014/06/01/8788061.jpg>